

Список літератури:

1. Александров Н.Г. Трудовое правоотношение. М., 1948.
2. Процевский А.И. Метод правового регулирования трудовых отношений. М., 1978.
3. Трудовое право и научно-технический прогресс/Под ред. С.А.Иванова. М., 1974.
4. Безина А.К., Бикеев А.А., Сафина Д.А. Индивидуально-договорные регулирования труда рабочих и служащих. Казань, 1984.
5. Кандратьев Р.И. Сочетание централизованного и локального регулирования трудовых отношений. Львов, 1977.
6. Гетьманцева Н.Д. Співвідношення централізованого і локального правового регулювання трудових відносин // Автореф. дис...канд. юрид. наук, 1996.
7. Голос України. 1993. 29 червня.

Надійшла до редколегії 25.11.96

М.І. Іншин

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗРОБІТТЯ І ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Здійснення соціально-економічних реформ в умовах становлення незалежної демократичної держави призвело до певних труднощів при реалізації громадянами своїх конституційних прав та законних інтересів. У першу чергу це пов'язано з економічним становищем держави і з тим, що правова база, яка здійснює їх реалізацію, не відповідає вимогам сучасності.

Широка правова реформа, яка проводиться на Україні, призначена забезпечити верховенство закону у всіх сферах життя суспільства, підпорядкованість йому дій державних, громадських організацій, трудових колективів, всіх посадових осіб та громадян. У демократичній державі не тільки громадяни несуть відповідальність перед державою, але й держава повинна нести її перед громадянами за виконання своїх обов'язків. Все це відноситься і до сфери правового регулювання безробіття та зайнятості населення України.

Конституція України проголошує право на працю і вказує, що держава створює умови його здійснення шляхом удосконалення законодавства, зокрема трудового, яке в умовах ринкової економіки не повною мірою відповідає своєму призначенню. Наприклад, Закон від 1 березня 1991 р. "Про зайнятість населення" передбачає таку несучасну, ускладнену процедуру здобуття статусу безробітного, що мало хто з незайомих громадян звертається до централізованої системи працевлаштування. Немає в ньому й альтернативних державному варіантів підшукування роботи. Цей правовий акт містить статтю, згідно з якою можливе страхування на випадок безробіття, але законодавець не передбачає порядку реалізації

цього права. В умовах, коли приховане безробіття досягло величезних масштабів, необхідно, щоб це знайшло нормативне відображення.

Даючи оцінку ринку праці України, експерти МОП вказали на його хаотичний характер. Вони зробили висновок, що показниками цього хаосу є високий рівень плінності кадрів та відчутний спад зайнятості населення [1, с.17]. Так, у 1995 р. до системи центрів зайнятості звернулося за послугами 10% від кількості непрацюючих [2, с.10]. Ситуація ускладнюється ще й тим, що спостерігається зростання прихованого безробіття, котре проявляється у тому, що робітники відправляються у відпустки без збереження заробітної плати, а також у скороченні тривалості робочого дня чи тижня. Так, в I кварталі 1994 року 13% всіх незайнятих громадян знаходилось у неоплачуваних відпустках, 4,2% всіх трудящих державного сектору працювало за скороченим графіком [3, с.25].

Найближчим часом становище ринку праці України не поліпшиться, тому що реформування економіки триває і вивільнення робочої сили буде збільшуватись. Ситуація, що склалася на регульованому ринку праці, не відображає стану зайнятості населення на загальному ринку праці. У країні назріло реформування самої політики зайнятості. Перехід до ринкового способу господарювання потребує створення принципово нової системи її правового регулювання. Велика роль відводиться при цьому державі, тому що саме вона є гарантом регулювання і забезпечення соціального захисту населення при реалізації права на працю.

Для того, щоб гарантувати всім вільну участь у суспільно корисній праці за умов розвитку різних форм власності і структурної перебудови економіки, необхідно надати соціальну спрямованість механізму правового регулювання безробіття та зайнятості.

З урахуванням вищезначеного, нині гостро постають проблеми удосконалення чинної нормативної бази. Сучасність вимагає від вчених радикального повороту до дійсних потреб соціально-політичної та правової практики, об'єктивного знання її суперечностей, недоліків, проблем та тенденцій; сміливих та ефективних рекомендацій, здатних забезпечити прискорення розвитку політико-правової бази.

Правове регулювання праці повинно адекватно відображати рівень розвитку та ступінь зрілості суспільних відносин періоду перебудови. Особливо це важливо з огляду на визначальний вплив трудових відносин на інші суспільні відносини.

Потребує докорінних змін та доповнень і законодавство про зайнятість населення. У першу чергу необхідно зробити його чітким та доступним, щоб надати можливість використання громадянами своїх прав та

законних інтересів у цій сфері. Сьогодні трудяшій людині важко знайти відповідь на будь-яке правове питання тільки тому, що немає відповідної юридичної літератури, а якщо вона є, то розібратись у ній часом буває нелегко. Треба розробити єдиний нормативний пакет, який би змістовно включив все законодавство про зайнятість.

По-друге, необхідно доповнити Закон "Про зайнятість населення" в сфері працевлаштування, перепідготовки та трудової міграції робочої сили. Посилити відповідальність державних органів та інших агентств за належне виконання обов'язків. Наприклад, ст.35 вказує, що службові особи, які винні у порушенні законодавства про зайнятість, притягуються до відповідальності у встановленому порядку. Але в сучасних умовах цього недостатньо, треба цю статтю розширити переліком можливих порушень та санкціями, які будуть застосовані у випадку їх допущення. В інших статтях обов'язково треба передбачити порядок виявлення порушень і застосування санкцій до службових осіб, які порушили законні права та інтереси громадян.

По-третє, назріла потреба в розробці правових та економічних важелів виявлення та боротьби з прихованим безробіттям. Було б доцільним створити відділ у складі служби працевлаштування, який би безпосередньо займався цим питанням.

Цей перелік не є вичерпним, його можна продовжувати, тому що вдосконалення потребує весь механізм правового регулювання зайнятості населення, а не окремі його частини. І підхід до цього питання повинен бути комплексним, а саме: розробка нових та доповнення існуючих законодавчих актів, розмежування компетенції органів державного управління різних рівнів, визначення нових правових засобів забезпечення функціонування державних гарантій у сфері зайнятості населення тощо.

Важливо, щоб робота щодо подальшого удосконалення велась як для сучасних умов, так і на перспективу.

Список літератури:

1. Бушорин И.В. Современные требования и использование трудовых ресурсов в свете мирового опыта// Общество и экономика. 1995. № 1. 2. Праця і зарплата. 1996. № 5. 3. Пастухов В.М. Правові проблеми ринку праці в Україні // Право України. 1996. № 5.

Надійшла до редколегії 01.12.96